

Výše sazeb DPH

Současný stav

DRUHÁ SNÍŽENÁ

10 %

Přesun ze současné sazby 10 % do...

- vodné a stočné ■ čepované pivo ■ vstupné na kulturní a sportovní akce (vč. kin a divadel)
- ubytovací služby ■ teplo ■ opravy obuvi, kožených výrobků, kol ■ kadeřnictví, holičství ■ vstupné do parních lázní a saun ■ vstupné do bazénů

Daňové přesuny položek podle návrhu ministerstva financí (příklady zboží a služeb)

- léky ■ jízdné ve veřejné dopravě ■ stravovací služby ■ knihy, noviny, časopisy

PRVNÍ SNÍŽENÁ

15 %

Přesun ze současné sazby 15 % do...

- sběr a přeprava komunálního odpadu ■ služby autorů a výkonných umělců ■ palivové dřevo

ZÁKLADNÍ

21 %

... základní sazby 21 %
... základní sazby 21 %

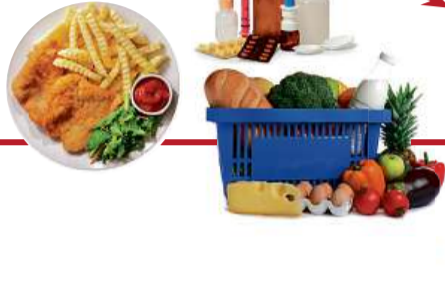
- potraviny ■ nealko nápoje ■ zdravotnické pomůcky ■ stavební práce

... nově vzniklé sazby 14 %

SNÍŽENÁ 14 %

ZÁKLADNÍ 21 %

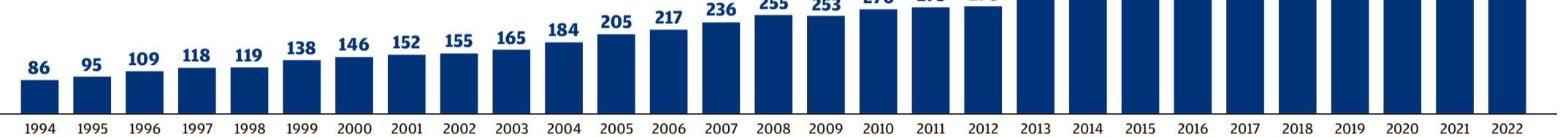
Návrh na změny z dílny ministerstva financí

Zdroj: FS, zákon o DPH, ČT

Kolik stát vybírá na dani z přidané hodnoty (DPH)

(roční inkaso v miliardách korun)

Nejvíce by změny DPH dopadly na chudší lidi

Zvažované úpravy sazeb daně z přidané hodnoty by nejcitelněji dopadly na nízkopříjmové domácnosti. Část z nich by stát musel ze své druhé kapsy dotovat různými sociálními dávkami, říká **Vít Hradil**, hlavní ekonom společnosti Cyrrus.

IVANA PEČÍNKOVÁ

LN Na veřejnost se dostaly návrhy ministerstva financí na úpravy sazeb daně z přidané hodnoty (DPH). Pokud by návrh zůstal ve stávající podobě, jaké dopady by měl na vývoj inflace?

Efekt by byl dvojitý. V prvním okamžiku – tehdy, kdy by zvýšení DPH vstoupilo v účinnost – by inflaci čistě mechanicky navýšilo. Lze totiž očekávat, že obchodní růst DPH do značné míry přenesou na zákazníky. Zároveň ale platí, že zvýšení jakýchkoli daní, i DPH, chápeme jako fiskální restriktci, přičemž ekonomiky úspornější rozpočtovou politikou. Inflace nastává tehdy, když je v ekonomice příliš mnoho peněz na příliš málo zboží. Stát teď do ekonomiky každý rok přilévá až 300 miliard korun deficitu, čímž inflaci přivívá. Upraví-li vláda DPH a lidem tak „sebere“ 25 miliard navíc, o které sníží vlastní deficit, sníží tím množství peněz v oběhu a zapůsobí proti inflaci. Celkově by se tak jednalo o protinflační opatření, byť zvláště zacílené.

LN Jak by změny DPH ovlivnily vývoj ekonomiky? Nepooprstřily by nás do skutečné recese?

Zkrocení tak divoké inflace, jakou nyní zažíváme (v únoru činila 16,7 procenta – pozn. red.), aniž by zároveň došlo k propadu ekonomiky do recese, by v historickém kontextu bylo nevidané. Bohužel jediným známým skutečně fungujícím receptem proti inflaci je úmyslné ochlazení ekonomiky centrální bankou v podobě zvýšení úrokových sazeb anebo vládou prostřednictvím méně středně rozpočtové politiky. Zvýšení daní tak sice rozhodně je krůčkem směrem k hlubšímu ekonomickému poklesu, to je ovšem spí-

še smyslem celého boje proti inflaci, nikoliv jeho vedlejším efektem. Probíraný návrh ohledně změn DPH není tak přísný, aby způsobil ekonomice velké škody.

LN Na koho by takové změny dopadly nejcitelněji?

To mám za vůbec nejpodivnější aspekt navrhované úpravy DPH. Zatímco třeba návrat daně z příjmu na úroveň před zrušením superhrubé mzdy (v roce 2020 schváleno hlasy poslanců ANO, SPD a ODS – pozn. red.), který vláda zatvrzele odmítá, by se došlo zejména středně- a vysokopříjmových obyvatel, navrhované zvýšení DPH by naopak více dopadlo na nízkopříjmové. To je problematické i kvůli tomu, že část těchto domácností by stát nakonec musel ze své druhé kapsy dotovat všemožnými sociálními dávkami, aby je ochránil před hmotnou nouzí. Pokud by při úpravách DPH alespoň cílil výhradně na zbytečné zboží a služby – třeba na navrhované točené pivo – šlo by to ještě do jisté míry pochopit. To ale nelze říci například o vodném a stočném či teplu, což je dle různých zpráv ve hře.

LN Mohou eventuální změny DPH způsobit pokles zájmu domácností o některé služby?

Vyšší cena logicky povede k nižšímu zájmu ze strany zákazníků, ale tím bych se netrápil. Zařazení konkrétních skupin zboží či služeb do snížené sazby DPH mnohdy nesleduje žádnou ekonomickou logiku a jedná se primárně o úlitby politiků konkrétním voličským skupinám. Z ekonomického pohledu nelze vysvětlit, proč by točené pivo či návštěva fotbalového zápasu měla být méně daněna než jakýkoliv jiný nápoj či společenská aktivita. Právě větší sjednocení daně z přidané hodnoty považují za nejspíšejší moment celého, jinak velmi problematického návrhu.

Dokončení ze strany 1

Ministerstvo financí sice naznačuje, že se jedná o návrh, který teprve projde diskusí v koalici, ale na návrh parametrů už reagují i ti, jejichž výrobky a služby by se přesunuly do vyšší sazby dotkly.

To se týká například zvýšení sazby DPH u knih nebo vodného a stočného či léků. Podle Unie vydavatelů by navýšení sazby o čtyři procentní body na 14 procent vedlo například ke snížení dostupnosti knih včetně odborných publikací nebo školních učebnic.

Knihy: opačný směr než EU?

„Česko by se tím vydalo opačným směrem, než kterým se ubírá Evropa, když v roce 2018 umožnila všem členským státům Unie zavést v některých případech dokonce až nulovou sazbu DPH u tiskových publikací,“ uvedli zástupci tuzemských vydavatelství.

Asociace malých a středních podniků a živnostníků varovala, že případné zvyšování DPH na stravování a na čepované pivo by nejcitelněji zasáhlo vesnické hospody a podniky v menších městech, které beztak už bojují o přežití. Kriticky včera zareagovali i výrobci léků. Dle nich by se vyšší sazba

projevila zejména vyššími náklady zdravotních pojišťoven, uškodila by i lidem, kteří nakupují volně prodejné léky.

Jak nakonec bude vypadat finální verze úprav DPH pro jednání na vládě, se nyní přesně neví. Šéf STAN a vicepremiér Vít Rakušan uvedl, že jeho hnutí jde do koaličních jednání s vlastními návrhy opatření. „Obsahují mimo jiné zachování tří sazeb DPH. V nejnižší sazbě chceme základní potraviny a základní sociální a zdravotní komodity – tedy i vodné, stočné a energie,“ řekl Rakušan ČTK.

Podle šéfa lidoveckých poslanců Marka Výborného je nutné všechny plány vládních úspor probírat dohromady, nikoliv z nich vytrhávat jednotlivosti ve veřejné debatě. „Dlouhodobě se kloníme spíše k zachování tří sazeb, kde v té nejnižší by měly být výhradně položky sociálně či zdravotně citlivé. Vodné a stočné či teplo v sazbě nejvyšší vnímáme jako problematické,“ řekl Výborný.

V podobném duchu mluví také vládní Piráti. „Zvýšení spodní sazby DPH na 14 procent nepodporujeme. Nesouhlasíme ani s přesunem vodného a stočného či tepla do vyšší sazby DPH, protože ceny energií jsou už nyní vysoké,“ uvedl šéf

strany Ivan Bartoš. Diskutovat chtějí Piráti o ubytovacích službách, míní, že přesun do vyšší sazby dopadl i na studenty na kolejích. Koaliční TOP 09 souhlasí se sloučením dvou snížených sazeb v jednu – 14 procent místo současných 10 a 15 –, chce ale mluvit jak o výši sazeb, tak o rozdělení konkrétních položek mezi tyto sazby.

Dopady na inflaci

Opoziční ANO a SPD návrhy dvou sazeb DPH kritizují. Dle lídra SPD Tomia Okamury je potřeba hledat úspory zejména ve výdajích státního rozpočtu. Podle exšéfy státní kasy Aleny Schille-rové (ANO) se jedná o nejhůře zvolenou cestu, která podpoří inflaci a poškodí nejzranitelnější.

Ostatně i někteří ekonomové naznačili, že navržené parametry změn DPH by mohly zhoršit inflaci, která v únoru dosáhla 16,7 procenta. Je otázkou, o jakou sumu by si změnou DPH výběr této daně skutečně pomohl. Hlavní ekonom poradenské společnosti Deloitte David Marek v lednu porovnával důsledky pro rozpočet v případě sjednocení dvou snížených sazeb na jednu – na 13 nebo případně 14 procent. A při nastavení jediné snížené sazby DPH na 14 procent

by se dle analýzy Deloitte zvýšil výběr daně z položek, které nyní podléhají 10procentní sazbě, o 20,1 miliardy korun a snížil by se výběr ze zboží a služeb, jež teď podléhají snížené sazbě 15 procent o 6,7 miliardy. „V úhrnu by se inkaso DPH zvýšilo o 13,4 miliardy korun,“ uvádí analýza Deloitte s tím, že případná úprava sazeb by znamenala navýšení inflace o 0,37 procentního bodu.

Účinnějším řešením, jak pomoci předluženému rozpočtu, což je označováno za hlavní motivaci chystaných změn DPH, by dle některých ekonomů bylo, když by ODS našla odvahu vrátit daň z příjmu fyzických osob na úroveň před zrušením takzvané superhrubé mzdy (snížením daně z příjmu), prosazené v roce 2020 tehdy vládnoucím hnutím ANO za přispění hlasů opozičních SPD a ODS. Stát kvůli tomu vybírá na inkaso dle některých odhadů ročně až o 100 miliard korun méně.

„Výnos rošády s DPH bude nižší než inkaso získané třeba jen zvýšením daně ze mzdy zaměstnanců z nynějších patnácti na 17,5 procenta, které by vyneslo přes 50 miliard korun,“ napsal včera hlavní ekonom Trinity Bank Lukáš Kovanda.

„Umožní kratší pracovní týden“

Nobelista analyzuje nástup umělé inteligence. Míni, že díky ní stoupne produktivita práce

LONDÝN Chatovací robot ChatGPT otevírá cestu k čtyřdennímu pracovnímu týdnu, myslí si nositel Nobelovy ceny **Christopher Pissarides**. Umělá inteligence podle tohoto ekonomy, který působí na prestižní London School of Economics, zvýší v řadě pracovních oborů výrazně produktivitu.

Řeckokyperský Brit Pissarides se profesně věnuje dopadu automatizace na práci. Přiklání se k tomu, že trh práce by se nástupem umělé inteligence mohl přizpůsobit dostatečně rychle. Tento názor mírní obavy, že transformační technologie, které ztělesňuje ChatGPT společnost OpenAI nebo chatbot

Bard firmy Google, způsobí rozsáhlé propouštění.

Takzvaná generativní umělá inteligence neboli technologie schopná vytvářet text, obrázky a další média na základě zadání dokáže

na základě jednoduchých pokynů generovat články, eseje, tipy, ale i poezii. Díky obrovskému množství dat se podobně jako člověk učí, jak odpovídat na podněty uživatelů. Jako pomocníka-kopilota ji používají mimo jiné programátoři. „Jsem přesvědčen, že bychom mohli zvýšit produktivitu,“ řekl Pissarides na konferenci v Glasgow. „Mohla by se zvýšit kvalita života a mohli bychom mít více volného času. Snadno bychom mohli přejít na čtyřdenní pracovní týden,“ dodal.

Nástroje umělé inteligence „by za nás mohly vykonávat spoustu nudných věcí, které v práci dělá-

me; ty zajímavé by pak zůstaly na lidech“, řekl dále ekonom Pissarides. Nebezpečí technologie spatřuje v tom, pokud by se využívala ke sledování nebo narušování soukromí.

„Potrvá ještě dlouho, než to bude mít skutečný dopad, a během té doby se lidé přizpůsobí,“ uvedl Pissarides, podle nějž se ovšem pracovníci neobejdou bez určitého zvýšení kvalifikace.

Investiční banka Goldman Sachs minulý týden ve zprávě napsala, že generativní umělá inteligence by mohla ve světě nahradit člověka na 300 milionech pracovních míst. čtk